

☐ KNIHA ZLIN

Gerard **Donovan**

JULIUS WINSOME

Copyright © 2007, Gerard Donovan
All rights reserved
Translation © Renata Dlouhá, 2011

ISBN 978-80-87162-91-0

1

Myslím, že jsem ten výstřel zaslechl.

Bylo studené říjnové odpoledne a já jsem seděl v křesle ve své chatě a četl si u kamen na dřevo. V těchto leších se potuluje se zbraněmi mnoho mužů, většinou na územích vzdálených daleko od lidských obydlí. Jejich výstřely se rozprsknou do všech stran jako jiskry po obloze, zvláště v první den lovecké sezony, kdy si lidé z Fort Kent a menších měst touto cestou přivážejí v nákladácích dlouhé pušky a chystají se lovit vysokou a medvědy.

Avšak ta kovová rána, která se rozezněla lesem, se zdála být mnohem blíž, méně než míli odtud, pokud to byla právě ta, která ho zabila. Pravdou však je, že jsem si ho od té doby vybavoval tolikrát, přetočil jsem pásku s těmi okamžiky tak často, že už nejsem schopen popsat z přízraku svých myšlenek skutečný zvuk té pušky.

To bylo blízko, řekl jsem, otevřel kamna na dřevo, vhodil do nich další poleno a zavřel dvířka dřív, než se dým stačil protáhnout ven a zaplnit pokoj.

Většina lovců, i začátečníků, se držela otevřeného lesa dál na západě, poblíž severního Maine a na kanadských hranicích. Zvuk dobré pušky se však nese daleko a vzdá-

lenost můžete jen těžko odhadnout, když kolem nejsou stěny ani cesty.

Pořád to znělo až příliš blízko. Zkušení lovci věděli, kde bydlím a kde všechny chaty v lese jsou, některé na otevřeném prostranství, některé skryté v lesích. Dobře věděli, jak ze zbraně vystřelit, a to, že kulka poletí, dokud něco nezasáhne.

Oheň spolehlivě hořel a hřál mi nohy. Dočetl jsem povídku od Čechova, ve které dívka nemohla spát a její dítě nechtělo přestat plakat. Byl jsem tak vtažen do děje, že jsem si nevšiml, že můj pes není se mnou. Před pár minutami jsem ho pustil ven a on byl zvyklý toulat se, ačkoli většinou se držel od chaty v okruhu přibližně sto yardů, ve svém teritoriu.

Šel jsem ke dveřím a zavolal ho, znova mi vytanulo na mysl, že ten zvuk zazněl docela blízko domu. O deset minut později jsem udělal to samé, pes však pořád nikde. Na moje zavolání, pokaždé hlasitější, nepřicházel. A když jsem zašel až na okraj lesa a zapískal, dlaněmi orámoval ústa a zakřičel, žádná známka jeho přítomnosti, žádná hnědá silueta, která by ke mně zamířila zpod podrostu, jako to dělával vždycky, když jsem ho zavolal.

Vítr byl studený, zavřel jsem dveře a práh utěsnil proti průvanu ručníkem. Pak jsem udělal něco, co dělám v zimních měsících jen zřídka: podíval jsem se na hodiny.

Byly tři hodiny a čtyři minuty.

2

Listopad přichází do severního Maine se studeným kanadským větrem, který si surově razí cestu prořídilým lesem, břehy řek a svahy kopců halí do sněhu. Tady nahore je pusto, nejen na podzim a v zimě, pořád. Počasí je šedivé a nevlídné, rozsáhlé pláně jsou ztvrdlé a severní

vítr nemilosrdně profukuje každý kousek země a někdy nám z našich vět krade slabiky.

V těchto lesích jsem vyrostl, v této zalesněné krajině na západních hranicích údolí Svatého Jana, které sousedí s kanadskou provincií New Brunswick a které je lemováno řekou Svatého Jana, jejími zvlněnými břehy, kopci a malými, zapadlými osadami. Můj dědeček byl francouzský Kanadčan, stejně jako moje matka, a z důvodů mně neznámých postavil chatu míle daleko od Francouzů, na území v západní části údolí, kde začínají rozsáhlé lesy. V té době byly vzdálenosti ještě větší než dnes, lidé na sobě nelpěli. Většina z těch, kteří v oněch osadách žili, byli potomci francouzských Kanadčanů, které Britové vyhnali z Nového Skotska v roce 1755. Někteří odešli na jih do Louisiany, zbytek se nakonec přesunul do severního Maine, ti lidé extrémů, jak je nazýval otec, lidé ze vzdáleného jihu a severu.

Bylo to zvláštní i kvůli těm zimám. Dědeček postavil chatu na dvou akrech vyčištěné půdy, obklopené lesy a můj otec přidal velkou stodolu, větší než samotná chata, kde skladoval veškeré nářadí a nákladřák, vše křehké a to, co by se venku ztratilo nebo nepřežilo těch šest zimních měsíců. Lesy, které obklopovaly dům, tvořily věčně zelené i opadavé stromy – borovice, duby, smrky, tsugy, javory – a tak se zdálo, že se daly na ústup, jakmile jejich listy zežloutly a zrezivěly. S příchodem září se trhaly na cáry a vítr je rozfoukával až do listopadu.

Matka byla Francouzka, otec Angličan, a já chatu zdědil. Říkal, že bych tomu nevěřil, kdybych to viděl, že to údolí bylo jako zvlněná krajina střední Anglie, ale jazyk, který těmito kopci zněl, byla francouzština, ne angličtina. A to bylo další zvláštní rozhodnutí, žena, kanadská Francouzka, která si vzala Angličana. Ale řekli mi, že byla svou paní. Stejně to byli lidé, kteří by si nenechali diktovat, co mají dělat.

Chata přechází v les a opačně. V jednu chvíli jste v lese, šlápnete na větev, další krok vás zavede pod přístřešek. V těchto lesích žije mnoho mužů, kteří nemohou žít nikde jinde. Žijí sami a jsou připraveni přijmout jakoukoliv urážku. Nejlepší je chovat se slušně a ještě lepší je neříkat vůbec nic. Přicházejí na sever a přežívají, anebo už tady stejně byli a zůstali z téhož důvodu. Takoví lidé žijí na konci všech dlouhých cest světa a tím, že došli až na takovéhle místo, utekli z míst, kde nemohli žít. A tak hledají to nevdálenější možné místo, dokonce i tady, v hlubokých lesích. Žil jsem daleko od těch nejbližších, sousední chaty se rozprostíraly tři míle na západ a na sever od té moje.

V létě jsem si podél mýtiny pěstoval záhonek s květinami, velký asi třicet krát tři stopy. Rostly na něm řeřichy, blatouchy, lilie a náprstníky a každý rok jsem k nim zasal malý trávniček, který v létě vyrostl do horkého zeleného koberce, na který jsem si mohl lehnout, cítit vůni květin a vychutnávat si modrou oblohu. Letošní zima přišla pozdě. Většinu října vanul podivně teplý jižní vítr a vůně některých květin stále přetrvávala, i když už skončilo jejich období. Přikryl jsem je černými umělohmotnými sáčky upevněnými na tyčích, abych je udržel při životě před občasnými nočními mrazíky, a doufal jsem, že si uchovají svou barvu ještě týden a zkrátím tak nadcházející šedivé měsíce. Prozářily můj život v létě a já jsem jim chtěl pomoci. Ale v posledních dnech teploty klesly a brzy se vzdají i tito bojovníci, uchýlí se do bezpečí půdy a budou spát ve svém semínku pod nelítostným sevřením hluboké zimy.

Mimo mého psa jsem žil v chatě úplně sám, protože jsem se nikdy neoženil, ačkoli si myslím, že jsem k tomu měl jednou hodně blízko. A tak mi tady patřilo i to ticho. Toto

místo bylo obklopené tichem. Můj otec byl náruživý čtenář. Podél stěn se táhly dlouhé police, vedoucí z obývacího pokoje do kuchyně a dál do obou ložnic, čtyři police zcela zaplněné všemi knihami, které kdy vlastnil nebo četl, což bylo to samé, jelikož můj otec četl opravdu všechno. A tak mě obklopovalo 3282 knih, vázaných v kůži, prvotisky, brožované, všechny v dobrém stavu, seřazené podle abecedy a zaznamenané na seznamech psaných plnicím perem. A protože knihovna lemovala celou chatu – a jelikož některé pokoje byly temnější a studenější než ostatní, kvůli své poloze dál od kamen – nabízela teplé a studené romány. Mnoho studených románů napsali autoři, jejichž příjmení začínala písmeny „J“ a „M“ a „O“, a tak spisovatelé jako Johnson a Joyce, Malory a Owen sídlili poblíž ložnic. Můj otec nazýval svou knihovnu v Maine pobočkou řecké knihovny v Alexandrii. A nic neměl radši než to, když se po práci vrátil, rozvěsil ponožky u ohně, až se z nich začalo kouřit. Měl na sobě svůj tlustý svetr, kouřil dýmku, otočil se ke mně a požádal mě o určitou knihu. A já si vzpomínám na ty studené stránky ve svých rukách, jak jsem otci nesl svazek, který si přál. A sledoval jsem, jak pod jeho očima u ohně roztál. A když dočetl, odnesl jsem teplou knihu zpátky do police a uložil ji na místo. Šlo to trochu ztěžka, protože v teple malinko zvětšila objem.

Ačkoli už uběhlo dvacet let, pořád jsem je měl, ty romány a cestopisné knihy, hry a povídky, všechny tak, jak je opustil. Stále mě obklopovalo vše, čím byl a co znal.

To pondělí odpoledne jsem si vzal jednu z těch knih, nějaké ruské povídky, a když jsem příběh dočetl, pohledem jsem zavadil o okno. Pes pořád nikde.

A znovu na hodiny: dvacet minut po třetí.

Vyšel jsem na mýtinu a zavolal.

Hobbesi!

Doufal jsem, že se vynoří za mnou nebo že vyskočí z nákladáku. Často tam během dne spával na sedadle, čelní sklo pohlcovalo sluneční světlo a z auta se stával skleník. Ale ani další tři zavolání ho nepřilákala. Abych na něj přestal myslet, vzal jsem z hranice dříví další polena a naskládal je ke dveřím. Žaludek mi sevřela malá smyčka, i když jsem si jí snažil nevšímat. Vybral jsem si z poliček další knihu a posadil se k oknu. Esej Alexandra Popa v prvním vydání z roku 1757 v Londýně, jeden z původních deseti svazků vázaných v kůži, uvnitř informační katalogová karta. K ničemu. Nedokázal jsem se ponořit do děje a slova, která mi jindy skýtala potěšení, nyní zněla tak povrchně a nezajímavě, že číst je bylo až bolestné: „Díla Alexandra Popa v deseti svazcích, Londýn, vytištěno pro A. Millara, Jana R. Tonsona, H. Lintota a C. Bathursta, 1757. S frontispisem* a třiadvaceti vyrytými štítky, titulní strany každého svazku oddělené, tištěné červenou a černou barvou, v moderní strakaté telecí kůži, na hřbetech knih štítky z červeného safiánu s pozlacenými písmeny.“

Nakonec jsem knihu zavřel a povzdechl si, protože smyčka kolem žaludku byla každou minutou těsnější.

Ten výstřel padl příliš blízko a také se více rozléhal. Znovu jsem si ho v mysli přehrál a usoudil, že byl vzdálený méně než pět set yardů.

Čtyřicet minut po třetí hodině jsem se znovu vydal na okraj lesa a zakřičel jeho jméno. Slyšel jsem, jak se ozvěna přede mnou odrazila, jako když hodíte žabku do vody. Pak jsem se vydal podél pěšiny hloub do lesa, sto yardů, dvě stě yardů a znovu jsem zavolal. Brzy se setmí. V tuto dobu

* Frontispis – protějšek titulní strany, často s nějakou ilustrací (pozn. překladatelky)

vycházela vysoká zvěř. Možná nějakou ucítil a rozběhl se za ní, to pronásledování ho mohlo zavést dvě nebo tři míle daleko. Často, když jsem se s ním venku procházel, jsem ho viděl, jak vyrazil za velkým jelenem bez šance, že ho chytí. Nejsem si jistý, co by Hobbes udělal, kdyby někdy nějakého dostihl. Domů se vždy vrátil jako první, čekal tam na mě s vyprahlou tlamou a vrtěl ocasem.

Jelikož začala lovecká sezóna, uvázal jsem mu na krk oranžový šátek na znamení lovcům. Brzy se roztrhal a nový jsem mu už nedal, čehož jsem v tu chvíli, když jsem se vracel, litoval. Nemělo smysl jít dál a tápat ve tmě.

Pět minut před čtvrtou hodinou jsem dorazil na mýtinu a viděl ho ležet v květinách, krvácel, stěží dýchal. Oči měl otevřené, a když mě uslyšel, zvedl hlavu. Běžel jsem k němu a uviděl ránu. Postřelili ho.

Ještě dýchal, když jsem ho dovezl k veterináři ve Fort Kent, patnáct mil autem. První tři míle vedly po špinavé silnici s převislými stromy. Vyhýbal jsem se výmolům, pevně ho držel a tlačil na ránu, aby nekrvácela. Opakoval jsem jeho jméno, aby slyšel známý hlas. Jakmile jsem dorazil na vydlážděnou cestu vedoucí do města, zrychlil jsem. Doktor měl na sobě bílý plášť a zrovna v kuchyni večerel, když jsem zaklepal na dveře. Přišla mi otevřít jeho žena, rukou si clonila oči před světlem z verandy, když si mě prohlížela.

„Postřelili mi psa,“ vyhrkl jsem.

Nakoukla do otevřených dveří nákladáku, který nečinně stál na příjezdové cestě, ve světle uviděla Hobbese, jak leží na sedadle. Sevřela si límec a pokývla, zavolala svého muže.

„Je tady postřelený pes.“

Ocenil jsem její lakoničnost. Ta žena si byla vědoma důležitosti každé vteřiny. Doktor vyběhl ven a společně

jsme zanesli psa do ordinace spojené s domem a položili ho na kovový stůl.

„Střelili ho zblízka,“ prohlásil.

Řekl jsem mu, že už jsem na to taky přišel.

„Ne, to bylo hodně blízko,“ opáčil veterinář, „centimetry. Broky se mu zaryly do zad.“

„Chcete říct, že se ho ta zbraň dotýkala?“ zeptal jsem se.

„Ten člověk vašeho psa znal, možná ho nejdřív i hladil, aby ho k sobě dostal tak blízko,“ spekuloval.

Pak mi doktor řekl, abych odešel, že se mu líp pracuje, když je sám. Zeptal jsem se, jestli bych mohl zůstat kvůli psovi, aby viděl někoho, koho zná. Ale on zavrtěl hlavou a znovu mě požádal, abych odešel.

Jeho žena mě zavedla do kuchyně, nabídla mi šálek čaje a řekla, ať si nedělám starosti. Byla to hodná žena, měl jsem ji rád. Vzpomněl jsem si na její laskavost vůči otci, když podnikl stejně dlouhou cestu s jiným psem, před více než dvaceti lety, krátce před vlastní smrtí. V tu chvíli mě poznala, viděl jsem to na ní.

„Vy jste Julius Winsome,“ řekla.

Pokývl jsem.

„Určitě se hnál za vysokou, když se dostal tak daleko od domu.“

„To oni dělávají,“ souhlasila. „Chudáček.“

„Nebo se šel projít, něco zavěšit,“ pokračoval jsem.

„Rádi se procházejí, stejně jako lidi,“ doplnila mě.

Zazvonil zvonek a ona řekla, že bychom se měli vrátit vedle do místnosti. Vešli jsme a já viděl jen obvazy a krev. Ztratil jí hodně.

„Člověk musí být ohromně krutý, víc než to, když stiskne spoušť na takového psa,“ prohlásil doktor. Vykročil směrem ke mně, položil mi ruku na rameno a já věděl, co se mi chystá říct. Pak odešli a já jsem zaslechl jeho ženu,

jak se ptá, co se stalo a proč ho nemohl zachránit. Jeho odpověď se ztratila, protože za sebou zavřeli dveře a já tam zůstal sám se svým psem.

Můj malý kamarád se na mě podíval, já jsem mu po-depřel hlavu, on mi ji opřel o paži a přestal dýchat, jako kdyby čekal jen na mě, aby už mohl konečně odejít.

4

Zpáteční cesta byla doopravdy dlouhá.

Hobbes ležel na sedadle vedle mě, jeho hlavu jsem si dal na klín, aby měl i po smrti pohodlí. Jeho tělo pomalu vychládalo a krev na jeho srsti a na sedadle zmatněla. Tutéž noc, krátce po návratu do chaty, jsem rozsvítil světla dodávky a pohřbil ho v květinovém záhonu na místě, kde jsem ho našel, na místě, které jsem viděl při pohledu z okna. Jen s těžkým srdcem jsem hodil na jeho hlavu první lopatu hlíny. Díval jsem se na vykopanou jámu a v něm tělo, které tak často běhávalo za hračkami, které jsem mu házel, nebo sebou škubalo na podlaze, když ve spánku běhalo za zvěří. Lopata se míhala v kuzelech světla, špinavá hlína mu dopadala na záda, do uší, do očí, pohřbil jsem ho společně se vším, čím byl: s procházkami, odpočinkem, potravou, hvězdami, které pozoroval první den, kdy jsem si ho přivedl domů, prvním sněhem a každou vteřinou jeho přátelství, s tím, co si s sebou vzal do ticha a mlčení. Naházel jsem na svého kamaráda celý svět a cítil tu tíhu, jako bych tam v té tmě ležel s ním.

Když byl celý zasypaný, odnesl jsem lopatu do stodoly a odešel do chaty. Tu pondělní noc přšelo, a když oheň zhasl, ochladilo se. Ležel jsem v posteli a naslouchal větru, jak hvízdá okolo domu, jako by práskal bičem.